

estrident o cridador dels corns. En tot cas va errar el publicador Todesco en posar *avivori* en el seu glossari citant aquest passatge, que (potser recordant el seu it. *avorio*) devia creure mal llegit.

Vorjo, V. *AlcM* (no sembla opinió desenraonada) *VORM*, V. *borm*, II, 119b8-21. Algunes dades suplementàries. «SUZIEDATS DEL COS: cera de les orelles ---; moch o *vorm*: mucus; *vermós*: mucosus; *mocar-se*: emungere nares; tornar-se'n lo *vorm*: sorbere mucum», ¹⁰ OPou (*ThPu*, 233). *Vormós* 'mocós' «infantons pocs, desperoderats, sens --- raó, *vormosos*, sutzes ---», *Li. de Contemp.* VI, 148.

Del *vorm*, com a nom de la medusa: «Silèn --- quan n'hagi fuit el mal esperit que el fibla i el corseca; ¹⁵ l'hereu de Montsant va heure aqueixa imatge com el pescador que hissa la xarxa, i la treu claferta de *vorm*», Coromines (*Silèn*, XIX, 246). A Mallorca, el *DAG* la descriu a Pollença en variant *vom*: és reducció deguda al plural *vorms*, on la *r* cau a causa del grup complicat; jo mateix vaig sentir *vóns* com a nom de les meduses a Deià (amb el pas de *-ms* a *-ns*, normal en fon. mall.); * i a Valldemossa, al mig d'una llista: «corns, bogos, eriçons, *bóns*, salrojos ---», però emanant pel sing.: «un *bóm* (1964)». Aquí, doncs, amb ²⁰ *v* > *b*, que no estranya essent davant *o*. L'oceanògraf Duran i Ordinyana: «a Mall. diem *vórm* o bé *grumé*», i al patró de Palma que menava la llanxa després li vaig sentir *grumé* (1968). A Felanitx *bromés*, parlant de *saz urtígas* (*de ma(r)*), «animal que pica», però «diferent dels *b.*» (1964). Variant que s'explica com a evolució fonètica de *vormer* (per *gor-/brom-*).

Escoltant l'explicació del més entès: «Neda un *grumer* gros, transparent com la mar mateixa; alguns peixos neden a prop d'ell, i amb llurs llambreigs resplendents li formen com una auriola platetjada; segueix sa corrent, que el s'endú endavant, i sempre endavant; ²⁵ casí no pareix un esser vivent, tan passivament es condueix en la seua peregrinació; els *grumers* petits, transparents, són un poc més vivaratsos, i els seus moviments són més ràpids; pareixen respirar al ritme de la mar, i com ella pugen i baixen --- damunt quin arenal los llençaran i allà los desfarà el sol?», «arrastrat involuntàriament per sa corrent, ve un *grumer*: puja i davalla dins la mar, com una jogueta de sa corrent i de ⁴⁵ ses ones; però malanat qui s'hi acosta, perquè ses càpsules urticàries innumerables, que omplen els seus tentacles, són sa seua defensa», Arx. Lluís Salvador (pp. 117, 147).

Sobre la substància mucosa, cf. Carcì *bormo* f. 'morve' (Lescale), Narbona *bourmeç*, Pezenàs *gourmeç* «morve, mucositat nasal» (Anglade, *Litbl.* XXI, 184). Sobre els mots portuguesos. V. el treball important de CMichaélis, *RLus.* XI, 54-56 (amb raonable dubte de GçvsViana, *RLus.* XI, 241); Ponte de Lima *burmeiro* ⁵⁵ (i *brumeiro*) «tumor inflamatori, antes de se tornar purulento» (Leite de V., *Opúsc.* II, § 1, 62); *vurmo* 'posterma', segons el mapa 12 de la *Rev. Port. d. Filol.* XI, cobreix dues zones considerables de la Beira (Baixa, Alta i Litoral) i del Baixo Douro. Per al fr., ⁶⁰

cf. Gamillscheg, *Rom. Germ.* I, 234; i *EWFS*, 480a.

DERIV.: *Vormós* > *vermós* (OPou, supra). *Vorme-* (l)lós 'home) mocós' (o 'purulent') (*Lleg. Rim. Sev.*, 888).

¹ Però sembla que aquesta variant mall. del nom de la medusa, que és també la de Men. i Eiv. (II, 119b 6), deu ser així mateix la usada a StFeliuG car així escriví el santfeliuenc Rafel Patxot: «diada calorosa --- heu trescat una desena de milles --- us heu aturat en els --- pous; altrament, entre la calor de fora i el foc de dintre, us hauríeu cremat --- o us hauríeu fos, no quedant-ne res, a tall de *bòrn* de mar» (trad. de Hawthorne, en *Bi. Po. Av.*, n.º 102, 120.12f.).

Vormejar, *vormell*, *vormós*, V. *borm* *Vorme*, V. *vermell* *Vorredor*, V. *avorrir* *Vòrtex*, *vorticella*, ⁺*vorticós*, V. *vessar*

²⁰ VÓS, pron., del ll. *vōs* 'vosaltres'. □ 1.ª doc.: orígens.

El ll. *vōs* era únicament pronom plural de 2.ª persona, o sigui el corresponent a la 5.ª persona del verb, valor que ha conservat en portuguès, francès, italià i altres llengües romàniques (incloent-hi part de la llengua d'oc). També tingué aquest valor inicialment en català, castellà i occità, on avui amb aquest valor ha estat reemplaçat per la combinació *vosaltres* = *vos* + *altres*: «Ai caitiu mal assís, / cum *vós* etz tuit aucís» ²⁵ deia Gaucelm Faidit amenaçant de mort a tots (*tuit*) els grups d'enemics; «amigos --- / si *vos* el mi consejo quisiéssedes tomar», Berceo (*Milagros*, 863b). I també va existir això en català arcaic: no és un llatinisme, com diu *AlcM*, que Jesús diu als apòstols «a mi no haurets tostemp ab *vós*» en l'Evangeli de Palau, segle XIII. No es deia *vos altres*, més que quan es volia marcar amb èmfasi l'oposició amb els qui parlaven, igual com es fa avui en fr. *vous autres*, it. *voi altri*; veg. sobre això Spitzer, *RFE* xxxi, 170, i *DCEC/DECH* v, 843b12-33.

En català, com en castellà i en la major part de l'occità mod. aquestes combinacions *vosaltres*, *nosaltres*, ⁴⁵ aviat es generalitzaren; i *vós* quedà afectat a l'ús respectuós envers una sola persona. En l'antiquíssim català dels *Set Savis*, S. XIII, encara queden rastres de l'ús arcaic, i es veu clar que *vos-altres* té encara el valor de separació emfàtica, si bé el *vós* de sentit plural, que ràpidament estava acabant d'antiquar-se, ja fa ensopegar el copista que sembla haver alterat algun vers, ⁵⁰ de mesura irregular.

L'emperador, en l'arcaic poema, ha encomanat el seu fill a l'educació dels savis, i sospitant d'ells (víctimes d'una denúncia, i d'una traïció del seu fill) el vol fer matar; i va cridant als savis, amb violents retrets: «Lentulus venc --- a l'emperador --- / —Sényer, *vós* m'avets enganat[s] / de mon fill que-us comenà, / c'ara veig que perdut l'è, / e pus que u l'he perduts, / *vos altres* aurets los caps perduts», «Melquider venc enaxí / a l'emperayre e dix-lí: / —--- no-m vullats mal—. / Dix l'emperayre: —No us salut, / anans fets